
Meddelandeblad

Mottagare:

Socialnämnder eller motsvarande med ansvar för äldreomsorg och funktionshinderomsorg enligt SoL och LSS.

Chefer och verksamhetsansvariga i kommunala och enskilda verksamheter som bedriver äldreomsorg och funktionshinderomsorg; hemtjänst, särskilt boende för äldre, bostad med särskild service enligt SoL och LSS.

Vårdgivare som bedriver hälso- och sjukvård med stöd av HSL.

Nr 6/2022
Augusti 2022

Nya föreskrifter och allmänna råd om förebyggande av och behandling vid undernäring

De nya reglerna börjar gälla den 1 november 2022

Socialstyrelsen beslutade den 16 augusti 2022 om nya föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2022:49) om förebyggande av och behandling vid undernäring. Föreskrifterna och allmänna råden träder i kraft den 1 november 2022. Samtidigt upphör Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:10) om förebyggande av och behandling vid undernäring att gälla.

Behov av revidering

Författningen har bland annat reviderats för att harmonisera med den nutritionsvårdsprocess som beskrivs i Socialstyrelsens kunskapsstöd ”Att förebygga och behandla undernäring – kunskapsstöd i hälso- och sjukvård och socialtjänst”. Kunskapsstödet publicerades hösten 2019. Författningen har också förtydligats och moderniserats i vissa avseende samt förenklats i fråga om språk, termer, begrepp och disposition.

I detta meddelandeblad redogörs huvudsakligen för de ändringar i sak som har genomförts i HSLF-FS 2022:49 jämfört med SOSFS 2014:10. Bestämmelser i SOSFS 2014:10 som inte har påverkats av revideringen har i princip oförändrat flyttats över till den nya författningen.

Tillämpningsområdet har formulerats om

En nyhet är att de så kallade biståndsbedömda trygghetsboendena som regleras i 5 kap. 5 § tredje stycket socialtjänstlagen (2001:453), SoL, nu också omfattas av författningen. Tillämpningsområdet har också delats upp i fler paragrafer för att få en tydligare struktur, med en för verksamheter som omfattas av hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), HSL, en annan för verksamheter som omfattas av SoL och en tredje för verksamheter som omfattas av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Uppdelningen i fler paragrafer innebär ingen ändring i sak.

De verksamheter som ska tillämpa föreskriften

Föreskriften ska tillämpas i följande verksamheter, oavsett om de bedrivs i kommunal eller enskild regi.¹

- Boendeform som avses i 5 kap. 5 § andra och tredje styckena SoL
- Boendeform som avses i 5 kap. 7 § tredje stycket SoL
- Bostad med särskild service för barn eller ungdomar enligt 9 § 8 LSS
- Bostad med särskild service för vuxna enligt 9 § 9 LSS
- Hemtjänst i ordinärt boende

Föreskriften ska också tillämpas i verksamheter som omfattas av HSL.² Det innebär att samtliga vårdgivare oavsett regiform ska tillämpa föreskriften.

Ny beskrivning av termen undernäring

En annan nyhet är att beskrivningen av termen undernäring har ändrats så att den motsvarar den terminologi som nu finns i Socialstyrelsen termbank. I 4 § i föreskriften beskrivs undernäring som en näringsrubbnings i form av brist på näringsämnen. Ändringen innebär ingen ändring i sak i förhållande till den terminologi som tillämpas i SOSFS 2014:10.

Vårdgivare ska ha rutiner för riskbedömningar

Ytterligare en nyhet återfinns i 6 § 2 och 3 HSLF-FS 2022:49. Där framgår att vårdgivare ska fastställa rutiner för

- när en bedömning av risken för undernäring ska göras, och
- hur en bedömning av risken för undernäring ska göras.

Riskbedömningar är ett viktigt verktyg för att tidigt kunna identifiera nutritionsrelaterade problem hos en individ och är en del av den ovannämnda nutritionsvårdsprocessen.

Sedan tidigare gäller också att vårdgivare ska fastställa rutiner för hur undernäring ska förebyggas och behandlas samt när och hur en utredning om undernäring ska göras.³

¹ Se 2 och 3 §§ HSLF-FS 2022:49.

² Se 1 § HSLF-FS 2022:49.

³ Se 6 § 1 och 4–6 §§ HSLF-FS 2022:49.

Ansvar för den som genomför insatser tydliggörs

Av 7 § HSLF-FS 2022:49 framgår att den som bedriver sådana verksamheter enligt SoL och LSS som omfattas av föreskriftens tillämpningsområde ska fastställa rutiner för:

- hur undernäring ska förebyggas,
- hur risker för undernäring ska upptäckas, och
- när och hur hälso- och sjukvården ska kontaktas för en bedömning av näringsstillståndet vid misstanke om undernäring hos enskild.

Bestämmelsen innebär inget nytt i förhållande till vilka rutiner som ska tas fram och vad de ska innehålla. Det som däremot har tydliggjorts i bestämmelsen är att det är den som bedriver verksamheten, oavsett regiform, som ska fastställa de rutiner som regleras i 7 §. I motsvarande regel i SOSFS 2014:10 anges att socialnämnden och den nämnd som beslutar om insatser enligt LSS ska säkerställa att rutinerna finns i de verksamheter som genomför insatserna. Förtydligandet syftar bland annat till att få en bättre överensstämmelse med reglerna i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete. De reglerna innebär att de rutiner som behövs för att säkra verksamhetens kvalitet ska tas fram av den som bedriver socialtjänst eller verksamhet enligt LSS.⁴

En del i det systematiska kvalitetsarbetet

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om förebyggande av och behandling vid undernäring ställer krav på rutiner för att bland annat förebygga, upptäcka och behandla undernäring. Föreskrifterna visar på vilka områden rutiner behövs för att säkerställa att den berörda verksamheten uppfyller kvalitetskraven på näringsområdet.

Föreskrifterna ska tillämpas i många olika typer av verksamheter. Varje verksamhet behöver analysera vilka rutiner som behövs i just deras verksamhet för att man ska kunna förebygga, upptäcka och behandla undernäring.

Socialstyrelsen har tagit fram flera produkter som kan vara till hjälp både för att styra och planera nutritionsvården och ta fram nödvändiga rutiner. Produkterna finns på Socialstyrelsens utbildningsportal och på webbsidan. Nedan följer ett urval av de produkterna.

- Att förebygga och behandla undernäring – kunskapsstöd i hälso- och sjukvård och socialtjänst
- Checklista: Att förebygga och behandla undernäring med stöd av ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete
- Webbutbildning: Ett näringsrikt samarbete

⁴ Se 4 kap. 4 § SOSFS 2011:9.

Denna information (art.nr. 2022-8-8080) kan laddas ner från Socialstyrelsens webbplats:
www.socialstyrelsen.se/publikationer.

Publicerad: www.socialstyrelsen.se, 2022